

JON ENBEITA (1990-1,99)

Urte asko ez dirala argitara eban poema liburuari B. Gandiaga'k egin eutson aurkezpena. Asita bereala, onan idazten dau: "Jon Enbeitak landu dituen poemekin aurkitu naiz gaur. Gustora ditut irakurri. Eta ez naiz batere lotsa antologia gisan eratu duen bildumatxo hau zuri aurkezten. Ez da haize handiko. Ez da haize berri edo ez ezaguneko. Herriko eta uriko haize epel eta maitagarriaren bilada gozo da. Leiho ertzetan, balkoietan zintzilik bipergorri xortak ipintzen dituen paraje hartatik datorkigu: Muxikatik. Poemak hementxe dituzu jaiotze urte eta guzti".

Nor dogu, ba, Jon Enbeita? Aita (Balendin Enbeita) eta aitona (Kepa Enbeita. Muxika'ko Urretxindora) bertsolarien seme billoba; B. Enbeita'ren semerik gazteena, bertsolari ta olerkari batera. Muxika-Areatza'n jaioa, Zabale-Ormaetxe baserrian, 1950-3-22'an.

Mutikotik etorren argia, eta len-ikasketak bere erriko eskolan egin ondoren, Foru'n eta Arantzazu'n bete zituan besteak, komentu biotan irakasle zuur-onak izanik. Ogei urteko zala, komentuko bizitza laga ta sei bat urtez, gitxarra besapean (orduan moda zanez), abeslari ibilli jakun. Gero ezkondu ta Gernika'n bizi da emaztearekin eta Zihara ta Oihane alaba birekin, bizkaiko Aurrezki Kutxan lan egiten dauala.

Olerkari.—Etxeko giroari esker, Enbeitarrak danak izan dira bertsolari. Iru urtegaz bere aitak idatzitako "Jesus'en bizitza" izeneko antzerki baten artzain jantzita kantatu eban. Zortzi urtegaz, ostera, aitak Ariatza'n sorturiko "Garriko" bertsolari eskolan bertsoak idatzi ta abesten zituan. Bederatzi urtegaz plazaratu ta bertsoak oiukatzen ebillen. "Ordutik eta hamabi urtera arte-diñosku berak- plazarik plaza ibilli nintzan, aitaren gidaritzapean eta, gehienetan, ireneo Ajuria (ni baino hiru urte zaharragoa) lagun nuela. Hamaika urtegaz Bilbon Bizkaiko bertso-

lari gazteen txapeldun egin ninduten. Kontraio-rik ere ez zen, egia esan. Hamairu urtegaz Arantzazuko Seminariora joan nintzaizuen".

Amasei bat urtegaz asi zan olerkiak ontzen, eta luzeak ain zuzen be, arnasa aundikoak. Baiña amazapi urtekoa Foru'n ikasle zala ikastetxe au erre egin zan, Eta "neure guztia, liburu, koaderno, jantzi..., dena erre zitzaidan. Euren artean neure bertso eta lehenengo olerkiak"... Gero, eta nobiziaduaren azken aldera, metrika barruan... Ondoren, hemeretzi-hogeiurtetan olerki askeak egin nituen. Bide berrien bila abiatu nintzen".

1975'an, Mallabi'n, Bizkaiko bertsolari gazteen txapeldun izendatu eben. Ordutik aurrera beste sari batzuk, "Orixe" saria ta abar izan ditu. Eta guztiok dakigu 1986'an "Euskalerriko Bertsolari Txapelketa Nagusian", Donostiako Anoeta'n martxoak 23'an, azken Finalean, goiz eta arratsalde (ni be an nintzan), Jon Enbeitak egin euskun paper bikaiña, ia-ia txapeldun geratzen jakunekoa.

Jon'ek gaztetan, beronen sasoiko bizkaitar bertsolari Amuritz, Lopategi, Sardui ta besteak lez, gizatiar ikasketak sakon egiñak ditu eta onek naikoa esan nai dau, geroko jardunerako, naiz bertsogintzari naiz beste edozein gairi oratu. Len-ikasketa sakonak egi-egiaz izan oi dira lagungarri.

Poesigintzari buruz, berak autortzen dau, len-olerkiak luzeagoak egiten zitula, asti geiago ebalako; gero barriz, "dena ardura, ariñeketa", laburrak, flash gisara egiñak. Gandiaga'k egin dako itaun bati erantzunez, onela diño Jon'ek: "lehen olerki laburrik ez nuen egiten. Lehenengoak, ideien aldetik, kreaziñoko lan gehiago. Oraingoetan, ostera, kaptazinoa momentukoa dela, esan, nahi dizut, bat-baterako burutazino bat dela. Oraingoek ordenazinoko lan gehiago

dute, ideia gehiago dago olerki bakoitzean, eto-
rriari-itxoite eta erantzute gehiago, dute, bista-
rako egokitze-lan gehiago, sarritan erraza eta la-
burra ez den lana, egia esan".

Olerki-liburu bat dauka Jon'ek, "Inguruaren

arduraz" deitua eta "Hordago" argitaletxeak ar-
gitara emona, 92 orrialdekoa. Poema motzez eta
luzez ornidua.

Ona liburu ortako bi "Baratz erdian" eta "Erle
bizkorrak

Baratz erdian
lore artean
begira gosez begira
usain goxotan
murgildutako
lore mardulen argira
Lore burutan
irriz ebilen
eguzkiaren diztira.

Nere begiak
aske ebiltzan
Baratz osoan saltari
begi atzean
nere arima
loreetan ameslari
zori jorana
usain haretan
ase nahiean urduri.

Zan ez-zan-ezko
haize biguna
kilikilika loretan
Egun sentiko
brintzen diztira
ihintz tantotan olgetan
Ihintz tantotan
olgetan eta
loretxoekaz berbetan.

Eta beste au, Anoetan abestua. Iru bertso es-
katzen ziran sei puntu ego geiagokoak. Gai
ontzaz: "Ijitu kastako aurtxo bat aurkitu dabe

kalean, otzez dardarka ta gosez. Bertsolaria,
umetxoa besoetan artu ta kantari:

Ene hartxo maitea
ez duzu atsegin.
Kale ertzean hotzik
txakurren berdin,
zure ama zer gauzak
ote du eragin?
Bere haurra honela
baztertua zedin,
duzu mila samin,
zaitte nigana jin,
egiten dizut zin;
saiatuko naiz fin
mundua zuretzako
ederra dedin (bis).

Zurretzat izan nai dut
aita galai,
zuri kantuz dagoen
goiz-txori alai;
maitez laztan itzazu
lore eta zelai;
haziko zaitut, haurtxo,
sendo eta ernai;
ni nauzu zure kai,
nauzu irrien zai,
nai nuke izan gai,
esan eidazu bai,
ta geiago malkorik
ez dut entzun nai (bis)

Haur txiki bat honela
baztertu beharra,
ama zintzo batentzat
ez al da larra?
Baina bukatu zaizu
zure ezbeharra,
eta jaso egizu
ta zabal bularra,
bizi nahien garra,
eta zure indarra;
ta gero izarra,
bihotzeko haurra;
nik irri egingo dut
zure negarra (bis).

Onez gaiñera, Jonek baditu iru diska be, bat,
txikia, bere abestiz ornidua, eta beste biak, bere
aitarekin batera.